

Integrace Evropy, výsledek diplomatického úsilí po 2. světové válce

CEVRO

Cíle hodiny

- **Poválečný kontext v Evropě**
-
- **Vývoj Integrace**
-
- **Současné problémy integrace EU**
-

Prehistorie integrace Evropy

1462-1464 Jiří z Poděbrad (+Antonio Marini): listina CONGREGATION CONCORDIE – resp. Liga křesťanských princů („projekt managementu konfliktů“: arbitrážní soud evropských států měl trestat narušitele míru a mezinárodního řádu).

Dante Alighieri – myšlenka unie států, **Abbé de Saint Pierre** – sjednocení Evropy, spis **Saint Simona a Thierry** – sjednocení Evropy, **Immanuel Kant** – úvahy o evropské federaci jako prostředku zachování míru

Po 1. světové válce - Versailleský mír: reparace s cílem podvázat ekonomickou a vojenskou sílu Německa. Důsledek: ekonomická krize a nárůst politického extremismu v Německu – nacismus

Po 2. světové válce snaha o opak – Marshalův Plán

Mezitím rozvoj multilaterální diplomacie

1921/1922 -1940 BELUX: Belgicko-lucemburská celní a měnová unie

1923 – Richard Coudenhove – Kalergi: kniha „Paneuropa“ – (inspirován spisem Pan-Amerika A. Frieda).

Od 1924 vydává ve fr. a něm. časopis „Paneuropa“ a zakládá Panevropskou unii (sídlo Vídeň-Hofburg)

1926: 1. kongres Panevropské Unie ve Vídni (Schönbrunn)- čestným předsedou fr. Zaminir Aristide Briand

Coudenhove-Kalergi a Panevropa

Argumenty:

1. Versalilleský systém je nedokonalý. Společnost národů zklamala. Mír lze zabezpečit sjednocováním!
- 2.
3. Panevropa je ekonomicky nezbytná. Jednotný hospodářský prostor, tzn. celní unie a společný trh. Zvýší životní úroveň. Ekonomická spolupráce musí být podpořena politicky!
- 4.
5. Panevropa bude lépe chránit Evropu před imperiálními snahami Ruska a před světovou hegemonií USA. *„Dějiny stavějí Evropu před rozhodnutí: buď se povznese nad národní nepřátelství a sjednotí do státního společenství, nebo padne za oběť ruské dobytvačnosti. Třetí možnost Evropa nemá“*
- 6.
7. Zrušením hranic ve sjednocené Evropě se definitivně vyřeší národnostní a menšinové otázky. Panevropa bude nástrojem obnovení tvůrčích sil Evropy. *„Evropa zůstává nejvyšší kvalitou lidským rezervoárem světa. Úspěšní Američané jsou Evropané přesazení do jiného politického prostředí.“*
- 8.
9. Roztříštěná Evropa je anachronismus. Technický rozvoj (např. rozvoj dopravy) a ekonomická konkurence si vyžadují politicky sjednocenou Evropu.

Kontext integrace 1

1929 – celosvětová ekonomická krize

1933 – nástup Hitlera k moci – program „národního socialismu“

1939-1945 – II. Světová válka

1941 - **Manifesto of Ventotene**: za svobodnou a sjednocenou Evropu

1945 – chaos, bída, rozvrat ekonomik, posílení národních animozit / Marshallův plán

1946 **W. Churchil** projev na universitě v Zürichu: Vytvořte USE – **Spojené státy evropské!**

- Základem musí být spolupráce Francie s Německem
- První praktický krok: **vytvoření Rady Evropy** (Council of Europe)

1947 – **Churchil „Speech of Fulton“** – „železná opona“ + „studená válka“

1947 – **Trumanova doktrína** „zatlačování komunismu“

1947 – **Marshallův plán**

1948 – **Bruselský pakt** – Západní Unie European Recovery Programme

1948 – založena OEEC: mezivládní Organizace pro evropskou ekonomickou spolupráci

Cíl: Koordinace akcí a rozdělení pomoci v rámci Marshallova plánu

-

Kontext integrace 2

4.4. 1949 – založeno NATO – Severoatlantická smlouva 12 států

5.5. 1949 – založena Rada Evropy (Council of Europe - CofE) !!!

1949 – vznik SRN

1950 – !!! Římská smlouva „Evropská konvence na ochranu lidských práv a základních svobod“

Ohrožení ze strany SSSR.

Existence vnější konkurence a snaha o koordinaci protekcionistických opatření (např. evropské zemědělství vs. USA, „fortress Europa“)

Snaha o zvýšení schopnosti prosazovat společné zahraničně politické zájmy a následně ekonomické zájmy ve vnějším prostředí (Evropa: ekonomický obr a politický trpaslík)

Osobnosti integrace 50.let: Richard Coudenhove Kalergi, Winston Churchill, George Marshall, Jean Monnet, Robert Schuman, Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi, DeGaulle, Paul Henri Spaak, Walter Hallstein, Altiero Spinelli

ESUO, EHS a EURATOM

Jean Monnet, Robert Schuman – sjednocení Evropy

1951 (18.4.) - Pařížská smlouva Zakládající **ESUO - Evropské společenství uhlí a oceli**

Sektorální (funkcionální) supranacionální ekonomická integrace, uhelný a ocelářský průmysl jsou vyjmuty z pravomocí vlád a podřízeny společným institucím ESUO - kontrola německého ocelářství. 6 členských států: Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemsko a Lucembursko

Paul Henri Spaak – rozhovory o možnostech integrace přesahující smlouvu o ECSC

Spaakův program – založit 2 Společenství:

- **EHS** Evropské hospodářské společenství
- **EURATOM** podpora jaderného výzkumu a mírové využití výsledků (F, D, I, B, NL, LUX)
-

Římské smlouvy – 1957 zakládající Evropské hospodářské společenství EHS

Další integrace vertikální i horizontální, ES

1957 doplněk smluv, Společné **parlamentní shromáždění pro 3 organizace**
Společný soudní dvůr pro 3 organizace

1967 „**Evropská Společenství**“ (European Communities)- Sloučení institucí a vytvoření společných institucí pro 3 Společenství: **Vytvoření jednotné Rady a jednotné Komise evropských společenství**

1966 Lucemburský kompromis Celní unie: přechod od konsensuálního hlasování ke hlasování kvalifikovanou většinou avšak (Francie) veto pokud by byly ohroženy životní zájmy státu

Vytvoření Celní unie 1.7. **1968** (1970) **6 členských států**

„**západní**“ rozšíření ES – **1973** (horizontální integrace) **UK, Dánsko, Irsko.**

1979 - první přímé volby do Evropského parlamentu

„**jižní**“ rozšíření ES – **1981** (horizontální integrace) **1981 – Řecko, 1986 – Španělsko a Portugalsko**

1986 - 12 členů ES

80. Léta - prohlubování integrace

1982 – referendum v Grónsku 52% pro vystoupení

1984 – dohoda Dánska s ES: Grónsko v r. 1985 vystupuje z ES svoboda pohybu zboží zajištěna

Schengenská dohoda 1985 Německo, Francie a státy Beneluxu podepisují samostatnou dohodu o odstranění hraničních kontrol mezi účastnickými státy. Dohoda nebyla součástí práva ES.

Jednotný evropský akt (Single European Act) první významná revize Římských smluv

1986 – Lucemburská smlouva - Dokončení Jednotného vnitřního trhu do 1.1. 1993

- Posilování kooperace v oblasti zahraniční politiky

- Posílení supranacionálních prvků:

- V oblasti politik Společného trhu
- Rozhodnutí přijímaná v Radě i kvalifikovanou většinou
- Posílení zákonodárné role Evropského Parlamentu – spolurozhodování
- jednotný vnitřní trh oficiálně vytvořen k 1.1.1993 – ale nedokončen (naplnění cílů smlouvy o EHS a JEA)

Maastrichtská smlouva a Kodaňská kritéria

Zásadní prohloubení vertikální integrace – 2. revize smluv; Zakládá Evropskou Unii **EU (European Union)** – od 1.11.1993. **EU má 3 pilíře:**

1.pilíř supranacionální Evropská společenství (European Communities)

+ rozhodnutí o ustavení hospodářské a měnové unie HMU-Maastrichtská kritéria

+ Transevropské sítě (TEN), Fond koheze, životní prostředí

2. Společná zahraniční a bezpečnostní politika (CFSP)

3. Spolupráce v oblasti justice a vnitřních věci (CJHA)

EU má 12 členských zemí k 1.11. 1993

1993 – Kodaňský summit (kritéria pro přistoupení)

Demokracie, právní stát, dodržování lidských práv, ochrana práv menšin, konkurenceschopná tržní ekonomika, schopnost EU přijmout nové členy bez ohrožení integrační dynamiky

Cesta k „Eurolandu“ - měnové unii

„Severní“ rozšíření EU/ES 1995; noví členové: **Finsko, Švédsko, Rakousko**, Norské „ne“ v referendu.

Amsterdamská smlouva 1997 – ačkoli nepřipravila reformu institucí před rozšířením, nastavila:

- Začlenění Schengenské smlouvy do smlouvy o EU
- Spolupráce v oblasti imigrační, vízové a azylové politiky, potírání mezinárodního organizovaného zločinu
- ER může označit čl. stát, jenž jenž **hrubě porušuje základní zásady EU** (svoboda, demokracie, lidská práva a základní svobody, právní stát). Mohou být, pozastavena některá práva vč. hlasování v Radě EU

Měnová Unie - 1999

1999 – ECB – zafixování směnných kurzů měn k EURO, EURO v bezhotovostním styku

2002 – zavedení bankovek a mincí 12 zemí z 15 (kromě UK, DK a SE)

Smlouva z Nice 2000 Ratifikace referendem Problém: Irsko schválilo napodruhé

Mj. reformy institucí před 4. „východním“ rozšířením

Rozšíření na východ

„východní“ rozšíření ES/EU - **2004**, rozšíření **o 10 zemí** – na 25 členů

2007, rozšíření **o Rumunsko a Bulharsko** – na 27 států

2013, rozšíření **o Chorvatsko** – na 28 států

2020, **vystoupení UK** z EU – na 27 států

Přístupové rozhovory

Sousedská politika Východní partnerství – 3 země s evropskými aspiracemi (UA, GE, MD)

Středomořská unie

Některé změny v TEU (v Lisabonské smlouvě)

Konvent a Smlouva zakládající ústavu pro Evropu, podpis 2004, následovaný referendy;
Zamítnuto ve Francii a Nizozemsku, následně 2009 schválena „**Lisabonská smlouva**“

Posun **od jednomyslnosti k hlasování QMV** v 45 oblastech (politikách)

Nová kalkulace QMV – dvojí většina

Hlasuje-li Rada o návrhu Komise nebo vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, **kvalifikované většiny** je dosaženo, jsou-li splněny dvě podmínky:

55 % členských států hlasuje pro návrh (15 z 27 států) a návrh podporují členské státy zastupující **nejméně 65 % celkového počtu obyvatel EU**. Pravidlo „dvojí většiny“.

Blokační menšina - nejméně čtyři členové Rady, kteří zastupují **více než 35 % obyvatelstva EU**. (Zvl. Případy)

Nové **pravomoci pro Evropský parlament**

Vytvoření **postu stálého předsedy Evropské rady**

Vytvoření **Evropské diplomacie (EEAS)** sloužící jako podpora pro HR pro SZBP / VP EK

Od krize ke krizi do dnešních dnů

r. 2011 Řecká **dluhová krize**,

r. 2013 **Bankovní krize** (Itálie, Irsko, Portugalsko, Španělsko) = euroval, Fiskální kompakt

2015 **Migrační krize** a tlak na reformu Schengenu

2017 **Brexit** (dokonán 2020)

2019 – volby do EP a nová EK. Mj. **Green a Digital transformation**

2020 **COVID-19 – Plán obnovy a fiskální stimuly**

Energetická transformace – spor o jádro a plyn, **taxonomie, trh povolenek**

Mezitím: Vývoj CSDP (EDA, EDF, EPF ...), debata o vlastních zdrojích.

Literatura

Lacina, Strejček, Blížkovský (2016) Učebnice evropské integrace

Petr Fiala (2010) Evropský mezičas

Diskuse

Další rozšíření?

Federace nebo mezivládní spolupráce ?

Velká témata: mj. green deal, digitální transformace

**Integrace Evropy, výsledek
diplomatického úsilí po 2.
světové válce**